

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ROBERT G MANGION

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 31 ta' Awwissu, 2021.

Numru 1

Ġitazzjoni Numru 1255/1991/4 AE

Prokuratur Legali Joseph Zammit għan-
nom u in rappreżentanza ta' *Bank of
Valletta plc*

v.

(1) Michael Fenech bħala direttur għan-
nom u in rappreżentanza tas-soċjeta`
kummerċjali "*Fenech Oil & Petroleum
Company Limited*" u
(2) Michael Fenech f'ismu proprju

1. Din is-sentenza hija dwar talba magħmula mill-konvenut Michael Fenech f'ismu proprju kif ukoll f'isem is-soċjeta` kummerċjali *Fenech Oil & Petroleum Company Limited* biex jinstema' mill-ġdid appell maqtugħ b'sentenza ta' din il-qorti tat-28 ta' Frar 2020, wara li titfassar dik is-sentenza, għax jgħid illi s-sentenza applikat il-liġi hażin u hija effett ta' zball li jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-

kawża (art. 811 para. (e) u (f) tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili). Il-fatti rilevanti huma dawn:

2. Il-bank attur igħid illi kien ta faċilità ta' *overdraft* lis-soċjetà konvenuta b'kuntratt tas-6 ta' Diċembru 1978 fl-atti tan-nutar A. Sciberras Trigona u li għandu jifhallas daqskemm illum jiswew dsatax-il elf, mitejn u erbgħin liri Maltin, disgħa u ħamsin ċenteżmu u ħames milleżmi (Lm19,240.59,5) mingħand is-soċjetà konvenuta waqt li l-konvenut Fenech huwa garanti sas-somma tal-ekwivalenti f'euro ta' għaxart elef liri Maltin (Lm10,000).
3. Għalkemm sejjaħ lill-konvenuti b'ittra ġudizzjarja tas-26 ta' Diċembru 1990 sabiex iħallsu, dawn baqgħu ma ħallsux u għalhekk il-bank fetaħ il-kawża tallum u talab illi l-qorti tikkundanna lis-soċjetà konvenuta tħallas Lm19,240.59,5, flimkien mal-imgħaxijiet mill-1 ta' Ottubru 1991 sa meta jsir il-ħlas, u lill-konvenut *proprio* u *in solidum* mas-soċjetà konvenuta iħallas Lm10,000, flimkien ma' erba' mitt lira Maltin (Lm400) imgħaxijiet, u imgħaxijiet ulterjuri mis-27 ta' Frar 1991 sa meta jsir il-ħlas.
4. Is-soċjetà konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:
  - »i) preliminarjament l-ammont mitlub jinkludi *compound interest* maħdum kontra l-istipulazzjonijiet tal-liġi;
  - »ii) l-attur b'risponsabbiltà tiegħu żied l-ammont dovut *stante* illi ħallas dazju meta dan ma kienx dovut u mingħajr il-kunsens tal-konvenut;
  - »iii) bla ebda raġuni ma ħalliex lill-konvenut jinnegozja ż-żejt u b'hekk ma ħalliehx inaqqas il-pretiż kreditu;
  - »iv) b'riżultat tal-aġir tal-attur hawn fuq imsemmi ż-żejt li kien storjat fl-apert iddeterjora tant illi l-konvenut ma setax ibigħu u dan affetwa l-kreditu presenti;

»v) b'risponsabbilità tiegħu l-bank ħallas *letters of credit* lill-fornitur barrani meta l-konvenut kien qallu biex ma jħallashomx f'dawk l-ammonti (iżda li jħallashom f'ammonti iżgħar) *stante* inadempjiment kontrattwali da parti tal-fornitur, b'hekk illi l-kreditu presenti pretiż ma ġiex ridott.«

5. Is-soċjetà konvenuta komplet ressqet eċċezzjoni ulterjuri li tgħid hekk:

»Illi t-talba tal-attur għar-rigward tal-ħlas tal-ispejjeż ta' din il-kawża għandha tiġi miċħuda *stante* n-nuqqas da parte tiegħu tar-rikjesta għall-pagament, liema rikjesta ma sarixx u liema rikjesta kellha ssir u dan kif imposta fuq l-attur skond il-kuntratt ta' *overdraft facility*.«

6. Il-konvenut Michael Fenech *proprio* wieġeb hekk:

»illi d-domandi tal-attur għandhom jiġu miċħuda peress illi huma infondati fid-dritt u fil-fatt *stante* illi l-konvenut kien ftiehem mal-bank li l-garanzija tiegħu tiġi mneħħija.«

7. L-ewwel qorti ċaħdet l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti u laqgħet it-talbiet tas-soċjetà attriċi limitatament kif ġej:

»1. tikkundanna lill-kumpannija konvenuta sabiex tħallas lil *Bank of Valletta plc* is-somma ta' sitta u għoxrin elf ħames mija u tnejn u sittin euro u dsatax-il ċenteżmu (€26,562.19) bħala kapital bl-imgħax mill-1 ta' Novembru 1991 sakemm isir il-ħlas, u sitt elf u ħamsa u tmenin euro u erba' ċenteżmi (€6,085.04) bħala imgħax sal-31 ta' Ottubru 1991;

»2. tikkundanna lill-konvenut sabiex bħala garanti tal-kumpannija konvenuta jħallas solidalment magħha s-somma ta' tlieta u għoxrin elf mitejn u tlieta u disgħin euro u tlieta u sebgħin ċenteżmu (€23,293.73) bħala kapital bl-imgħax mill-1 ta' Novembru 1991 sakemm isir il-ħlas, u mgħax ta' disa' mija u wieħed u tletin euro u erbgħa u sebgħin ċenteżmu (€931.74) bħala imgħax sal-31 ta' Ottubru 1991.

»Spejjeż jinqasmu in kwantu għal 72% a karigu tal-konvenuti u 27% [*sic*] a karigu tal-*Bank of Valletta plc*.«

8. Il-konvenuti appellaw u din il-qorti, bis-sentenza tat-28 ta' Frar 2020 li qiegħda tiġi attakkata b'dawn il-proċeduri, ċaħdet l-appell u kkonfermat is-sentenza appellata.

9. Il-konvenuti qegħdin issa jitolbu illi din il-qorti:

- »1. tiddikjara u tiddeċiedi li l-preċitat[a] sentenza tal-Qorti tal-Appell tikkontjeni żball fl-applikazzjoni tal-liġi u anke żball fil-fatt li huma esklużi mid-dokumenti eżibiti u b'hekk tivvjola s-subaritkolu 811 (e) u (f) tal-Kapitolu 12 u hija f'dan is-sens ritrattabili; u
- »2. tordna r-ritrattazzjoni tal-istess kawża skond il-liġi biex b'hekk tiġi l-istess kawża deċiża billi jiġu miċhuda t-talbiet tal-attur waqt li jiġi akkortat [sic] l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, bl-ispejjeż kontra l-istess atturi.«

10. Fit-twegiba tiegħu tas-27 t'Awissu 2020 il-bank attur jibda billi jgħid

illi r-rikors ta' ritrattazzjoni ma jiswiex għax:

- »i. preliminarjament, it-talba għar-ritrattazzjoni tal-appell fl-ismijiet premessi li saret permezz tar-rikors tagħhom tal-10 ta' Awissu 2020 huwa null [*recte*, it-talba ... hija nulla] u mingħajr ebda effett fil-liġi peress illi ma jottemperax ruħu mar-rikjesti mandatorji imposti mill-artikolu 816 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk dina l-onorabbli qorti għandha minnufih tiċhad it-talbiet dedotti fl-istess rikors ta' Michael Fenech *et*,
- »ii. preliminarjament ukoll it-talba għar-ritrattazzjoni tal-appell ... hija nulla u ma tiswiex ukoll peress illi fejn m'hemmx talba għat-tħassir tas-sentenza ma jistax ikun hemm smiġh mill-ġdid tal-kawża u għalhekk dina l-onorabbli qorti għandha minnufih tiċhad it-talbiet dedotti fl-istess rikors ta' Michael Fenech *et*. Kif ingħad f'diversi kawżi, fejn m'hemmx talba għat-tħassir tas-sentenza, ma jistax ikun hemm smiġh mill-ġdid tal-kawża.«

11. Il-bank ikompli ifisser dan l-argument tiegħu hekk:

»5) L-artikolu 816 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta jgħid hekk:

»«816. Fir-rikors ġuramentat jew le, l-attur għandu jsemmi wieħed wieħed il-kapi tas-sentenza li jkun irid jattakka, u r-raġunijiet għar-ritrattazzjoni fil-kliem li huma miġjuba fl-artikolu 811, u għandu jsemmi d-disposizzjonijiet ta' dak l-artikolu li jgħoddu għal dawk ir-raġunijiet. Barra minn dan, l-attur għandu jfisser, fil-qosor u biċ-ċar, il-fatti li minnhom tirriżulta kull waħda minn dawk ir-raġunijiet; u meta r-raġuni hija l-applikazzjoni hażina tal-liġi, l-attur għandu jsemmi l-liġi li kien imissha ġiet applikata.»

»6) Illi minn qari tal-preċitat artikolu jidher ċar li għandu jirriżulta n-nullità tar-rikors fejn jintalab ir-ritrattazzjoni minħabba n-non osservanza tar-rekweżiti citati f'dan l-artikolu 816 tal-Kap. 12. Dan mhux minħabba formalizmu jew inflessibilità proċedurali, iżda fuq interpretazzjoni raġjonevoli tal-imsemmi dispost tal-liġi.

»7) Ir-rekweżiti tal-artikolu 816 tal-Kap 12 jistgħu jiġu riassunti fis-segwenti tliet propositazzjonijiet (li kollha kemm huma jridu jiġu sodisfatti):

»i) min jagħmel it-talba għandu jsemmi wieħed wieħed il-kapi tas-sentenza li jkun irid jattakka, u r-raġunijiet għar-ritrattazzjoni fil-kliem li huma miġjuba fl-artikolu 811;

»ii) min jgħamel it-talba għandu jsemmi d-disposizzjonijiet ta' dak l-artikolu li jgħoddu għal dawk ir-raġunijiet;

»iii. min jgħamel it-talba għandu jfisser, fil-qosor u biċ-ċar, il-fatti li minnhom tirriżulta kull waħda minn dawk ir-raġunijiet; u meta r-raġuni hija l-applikazzjoni ħażina tal-liġi, l-attur għandu jsemmi l-liġi li kien imissha giet applikata.

»8) Illi minn qari ta' dawn it-tliet proposizzjonijiet preċitati jirriżulta biċ-ċar li r-rikors fejn jintalab ritrattazzjoni għandu jkun fih esposizzjoni tal-fatti saljenti u essenzjali tat-talba, esposti b'mod ċar u komplet fil-kliem li huma miġjuba fl-artikolu 811, u fejn jissemmew id-dispożizzjonijiet ta' dak l-artikolu li jgħoddu għal dawk ir-raġunijiet, b'mod li l-kontroparti tkun tista' tifhem fuqieq għandha tiddefendi ruħha jew tittratta, u b'mod li dina l-onorabbli qorti tkun tista' ssegwi sewwa l-isvolġiment tal-każ u tillimita d-dibattitu għal dak li hu bżonnjuż u tirrikjedi l-iskjarimenti meħtieġa.

»9) Illi mill-qari tar-rikors promotur ta' Michael Fenech *et* tal-10 ta' Awissu 2020 wieħed mal-ewwel jinduna li l-istess rikors ma jottemperax ruħu ma' dawk it-tliet rikjesti speċifiċi fuq imsemmija tal-preċitat artikolu 816 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

»10) Illi għalhekk, għalkemm id-disposizzjonijiet tal-liġi li jgħoddu għall-każ – il-paragrafi (e) u (f) tal-artikolu 811 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta – huma msemmija, xorta waħda ma jkunx sodisfatt il-vot tal-artikolu 816 tal-Kap. 12 jekk il-fatti jkunu sparpaljati u nebolużi b'tali mod li wieħed irid joqgħod jistad għalihom biex forsi jirnexxilu jikxef l-ilmenti u l-kawżali / jiet tar-ritrattandi – bħal ma qed jiġri fil-każ odjern.

»11) Illi kif ingħad, it-talba għar-ritrattazzjoni tal-appell ... ma tiswiex ukoll peress illi ma tikkontjenix fiha talba għat-tħassir tas-sentenza attakkata. Kif ingħad f'diversi kawżi, fejn m'hemmx talba għat-tħassir tas-sentenza, ma jistax ikun hemm smiġħ mill-ġdid tal-kawża. F'każijiet ta' smiġħ mill-ġdid, it-talba għat-tħassir tas-sentenza impunjata hija assolutament meħtieġa, u għalhekk, att ġudizzjarju li bih jintalab is-smiġħ mill-ġdid ta' kawża bla ma jkun fih talba għat-tħassir tas-sentenza attakkata ikun att li ma jiswiex, għaliex ikun att li jelimina l-ewwel fażi tal-proċedura tar-ritrattazzjoni (jiġifieri dak imsejjaħ *in rescindente*).

»12) Illi dan in-nuqqas ta' Michael Fenech *et* għandu ... jwassal lil dina l-onorabbli qorti sabiex tiddikjara r-rikors promotur ta' din il-proċedura ... bħala irritu u null u konsegwentement dina l-onorabbli qorti m'għandhiex tiħux [*recte*, ma għandhiex tieġu] konjizzjoni ulterjuri tiegħu; ... ..

»... ..

»18) Illi mhux il-kompitu ta' dina l-onorabbli qorti li toqgħod tipprova tispigola x'inhuma r-raġunijiet għar-ritrattazzjoni u kif għandhom jinkwadraw fil-kliem li huma miġjuba fil-paragrafi (e) u (f) tal-artikolu 811 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta.

»19) Illi la l-preċitat artikolu 816 tal-Kap 12 jstipula li "Fir-rikors ġuramentat jew le, l-attur għandu jsemmi ... r-raġunijiet għar-ritrattazzjoni fil-kliem li huma miġjuba fl-artikolu 811, u għandu jsemmi d-disposizzjonijiet ta' dak l-artikolu li jgħoddu għal dawk ir-raġunijiet ...", taħt piena ta' nullità, dawn kellhom jiġu esposti mir-rikorrenti ...

b'mod ċar u komplet fir-rikors tagħhom tal-10 ta' Awissu 2020. La dan ma seħħ allura tiskatta dik il-piena ta' nullità.

»20) Illi għalhekk, anke fuq hekk biss, ir-ritrattandi ... jistħoqqilhom li t-talba tagħhom għar-ritrattazzjoni tal-10 ta' Awissu 2020 tiġi minnufih riġettata.

»21) L-istess artikolu 816 tal-Kap 12 jkompli jipprovdi li "... Barra minn dan, l-attur għandu jfisser, fil-qosor u biċ-ċar, il-fatti li minnhom tirriżulta kull waħda minn dawk ir-raġunijiet; u, meta r-raġuni hija l-applikazzjoni ħażina tal-liġi, l-attur għandu jsemmi l-liġi li kien imissha għet applikata.

»22) Illi dan ingħad, wara l-qari ta' ħafna kliem li la jfissru l-fatti fil-qosor u lanqas jfissru il-fatti fit-talba ta' *Fenech Oil & Petroleum Company Limited* u Michael Fenech għar-ritrattazzjoni tal-10 ta' Awissu 2020, jidher biċ-ċar li hemm serje ta' ilmenti li kollha jirrigwardaw apprezzament tal-provi li kellha tagħmel (u għamlet) l-onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili minflok raġunijiet validi għal smiġħ mill-ġdid tal-appell fejn diġà gie sindikat dak li seħħ quddiem l-onorabbli Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (inkluż is-sentenza tas-16 ta' Settembru 2014) u ma jirriżultax li hemm ilmenti kif trid il-liġi fuq l-imsemmija żewġ disposizzjonijiet tal-artikolu 811 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, *cioè* s-subinċiżi (e) u (f) tal-istess artikolu.»

12. Nibdew bit-tieni raġuni ta' nullità mressqa mill-attur, *viz.* illi hemm talba għas-smiġħ mill-ġdid tal-appell bla ma hemm, qabilha, talba biex titfassar is-sentenza attakkata, għax jekk tintlaqa' din il-parti tal-eċċezzjoni jaqa' r-rikors kollu.
13. Tassew illi ma hemmx espressament talba biex "qabel xejn tiġi mħassra ... s-sentenza"; madankollu t-talba li saret għal dikjarazzjoni li s-sentenza "hija ... ritrattabili" timplika talba għat-tħassir ladarba loġikament it-tħassir tas-sentenza huwa prerekwizit għas-smiġħ mill-ġdid tal-appell. Huma nuqqasijiet sostanzjali li jwasslu għas-sanzjoni ta' nullità u mhux nuqqas ta' użu ta' kliem sakramentali.
14. Dwar in-nuqqasijiet l-oħra msemmija fl-eċċezzjoni, billi dawn jolqtu b'mod differenti t-talba taħt il-para. (e) u dik taħt il-para. (f) tal-art.

811, il-qorti sejra tqis il-kwistjoni separatament fil-kuntest ta' kull waħda mit-talbiet.

15. Nibdew bit-talba taħt il-para. (e): jekk is-sentenza attakkata applikatx il-liġi ħażin. L-atturi jgħidu illi s-sentenza fiha dan id-difett għax:

»... huwa prinċipju ben magħruf mil-liġi li minn jallega jrid jipprova u għalhekk huwa evidenti li skond il-liġi l-kreditur irid jipprova li huwa kreditur u anke l-ammont tal-kreditu tiegħu. Imma fl-applikazzjoni ta' dan il-prinċipju l-ewwel onorabbli qorit żbaljat billi assumiet li kull ma kellu jipprova l-attur huwa li hu kreditur u mhux ukoll li kellu jipprova l-ammont minnu pretiż bħala kreditu. Cioè l-qorti assumiet li la darba l-konvenut kien stabilixxa relazzjonijiet mal-bank bħala klijent allura kien jirriżulta li l-bank kien kreditur tal-klijent. Imma dan kjarament jinvolvi applikazzjoni ħażina tal-liġi. L-attur kellu jipprova żewġ affarijiet biex jirnexxi fit-talba tiegħu: l-ewwel kellu jipprova li l-bank kien daħal f'kuntratt ta' *overdraft* mal-klijent; u, tnejn, kellu jipprova li kull addebitu fil-kont kien addebitu legalment magħmul u miżjud lill-klijent. Dan bħala *minimum* biex jirnexxi fit-talba tiegħu. Liffisser [li] kull addebitu fil-kont kellu jiġi pruvat bid-dokumenti neċessarji li jipprovawh u li juru li dak l-addebitu kien sar regolarment. L-asserzjoni li l-kreditu jirriżulta mill-kontijiet bankarji eżibiti twassal li l-bank qiegħed jiġi, malament, bir-rispett kollu, esonerat mill-oneru tal-prova impost fuqu skond il-liġi. Dan huwa iżjed serju meta il-bank jaġerixxi [jasserixxi?] li ma jistax jeżebixxi id-dokumenti għaliex ma kienx tenut iżjed iżommhom. Din hija ukoll asserzjoni żbaljata u kontra l-liġi għaliex l-bank kien esonerat milli jżomm dawk id-dokumenti għal neċessitajiet fiskali u statali imma mhux għall-kwistjoni tal-prova tat-titolu tiegħu; l-ebda liġi ma tesonera lil min jallega kreditu li jipprovah għas-sodisfazzjon tal-qorti b'mod komplet u sodisfaċenti; anzi, kif jidher mill-istatut tal-preskrizzjoni, li ż-żmien jgħaddi jopera favur id-debitur u mhux kontra tiegħu kif ġara f'dan il-każ billi ġab is-sitwazzjoni fejn il-bank seta jallega kreditu mingħajr ma jipprovah bil-produzzjoni tad-dokumenti neċessarji, dokumenti li ċertament suppost kienu fil-pussess tal-bank meta bdiet il-kawża.

»Imbgħad il-qorti kkummentat fuq l-espert u r-relazzjoni tiegħu li hija ma kinitx ser tidhol fid-dettal dwar il-konklużjonijiet għal liema wasal dak l-espert. Bir-rispett li dawn ma ġewx korrettament diskussi kien bl-ebda mod tort tal-esponent. L-esponent kien talab in-nomina ta' periti perizjuri u kien biss meta l-qorti esprimiet fl-awla l-opinjoni li l-materji mill-konvenut imqajma dwar dik ir-relazzjoni setgħu benissimament jiġu valjati mill-qorti nnifisha li wara sitt snin jistenna l-konvenut aċċetta li jħalli l-qorti tidhol hija fil-korettezza *o meno* ta' dik ir-relazzjoni. Ir-relazzjoni tal-espert ma hiex prova imma hija biss opinjoni bażata fuq dokumenti u fatti u għalhekk kien bir-rispett kollu l-oneru tal-qorti li tara l-fatti kif pruvati kinux iwassluha għall-konklużjonijiet espressi mill-espert, ħaġa li l-istess qorti bl-akbar rispetti naqset li tagħmel. Il-prova permezz tal-espert hija forma ta' opinjoni fuq dokumenti prodotti u għalhekk ma setgħetx il-qorti tabdika għall-funzjoni ta' ġudizzju tagħha billi tonqos tvalja jekk id-dokumenti eżibiti jwassluhiex għall-istess

konklużjoni jew le. Flaġa li l-qorti senjatament ma għamlitx, u anke għalhekk applikat l-liġi ħażin, billi naqset li tara l-konklużjoni tal-espert kinux fondati u minflok assumiet li la darba ma sarx kontroezami lill-espert allura l-konvenut kien qiegħed jaċċetta dawk il-konklużjonijiet, mingħajr ma tara lanqas jekk f'dak il-mument l-espert setax jiġi iżjed kontroezaminat mill-konvenut.«

16. Il-fatt illi l-art. 816 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili jrid illi "meta r-raġuni hija l-applikazzjoni ħażina tal-liġi, l-attur għandu jsemmi l-liġi li kien imissha għet applikata" ifisser illi s-sentenza għandha tithassar mhux meta tintrepreta u tapplika l-liġi ħażin iżda meta tapplika liġi flok oħra li tgħodd għall-każ, *i.e.* mhux għax tkun applikat ħażin il-liġi applikabbli iżda għax tkun applikat il-liġi l-ħażina. Fi kliem ieħor, ikun hemm applikazzjoni tal-liġi ħażin meta jkun hemm nuqqas ta' qbil bejn il-fatti li jirriżultaw u l-liġi li kellha tapplika għal dawk il-fatti; ma jkun hemm l-ebda applikazzjoni tal-liġi ħażina meta l-qorti tkun applikat b'mod ħażin il-liġi t-tajba li kienet tgħodd għall-każ.
17. Effettivament iżda l-konvenuti qegħdin igħidu illi s-sentenza ma applikatx sew il-liġi, mhux li applikat liġi flok oħra: qegħdin igħidu illi l-qorti interpretat ħażin il-liġi dwar l-oneru tal-prova, għax fehmet illi prova tal-eżistenza tal-kreditu teħles lill-kreditur mill-ħtieġa tal-prova tal-*quantum* tal-kreditu tiegħu. Dan, jekk hu minnu, inkun *se mai* interpretazzjoni ħażina tal-liġi u mhux applikazzjoni ta' liġi flok oħra.
18. Fil-fatt iżda l-qorti fis-sentenza attakkata tagħraf espressament illi l-prinċipju legali applikabbli huwa li *onus probanti incumbit ei qui dicit non ei qui negat*, u tkompli tosserva li "jispetta lill-bank attur jipprova l-kreditu tiegħu u li tassew kien hemm il-bilanċ pretiż minnu bħala l-

ammont dovut lilu”. Il-konvenuti jonqsu milli jsemmu l-liġi li kien imissha ġiet applikata flok dik li applikat il-qorti, appuntu għax ma humiex qegħdin igħidu li ġiet applikata liġi flok oħra – li kienet tkun raġuni għat-tħassir tas-sentenza – iżda għax jidhrilhom li l-qorti ma applikatx sew il-prinċipji legali minnha citati, li, ukoll jekk hu minnu, ma huwiex raġuni għal ritrattazzjoni taħt l-art. 811(e) tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.

19. L-aggravju taħt il-para. (e) għalhekk ma huwiex kif trid il-liġi u la jista’ jitqies u wisq anqas jintlaqa’.
20. Dwar l-aggravju taħt il-para. (l), ċertament huwa minnu illi kif igħid il-bank attur ir-rikors tal-10 ta’ Awissu 2020 ma huwiex mudell ta’ kif għandhom jiffasslu rikorsi għal ritrattazzjoni: xejn ma hu luċidu fl-esposizzjoni tiegħu jew linejari fl-argumenti, u fil-biċċa l-kbira fih rakkont ta’ serje ta’ fatti bla spjegazzjoni ċara tar-relevanza tagħhom u ta’ kif dawn jolqtu l-meritu tal-kwistjoni quddiem il-qorti, sinjal ċar li ma ġiex abbozzat bl-attenzjoni meħtieġa. Madankollu din il-qorti ma taqbilx li huwa milqut b’vizzji hekk gravi li jimmeritaw is-sanzjoni estrema ta’ nullità kif irid il-bank attur.
21. Essenzjalment l-aggravju tal-konvenuti huwa fis-sens illi, peress li l-bank ħallas aktar milli kien dovut fuq uħud mill-*letters of credit* u dan il-ħlas żejjed kien debitat lill-kont tas-soċjetà konvenuta, id-differenza fil-ħlas ta’ dawn il-*letters of credit* għandha tiġi komputata u mnaqqsa minn dak li għandu jieħu l-bank attur. Igħidu l-konvenuti illi mid-dokumenti huwa evidenti li l-ħlas u, konsegwentement, id-debitu

tal-kont mill-bank, sar ħażin u li dan il-fatt, għalkemm ħażin, ġie aċċettat bħala korrett, kemm mill-perit komputista kif ukoll mill-ewwel qorti u mill-qorti tal-appell.

22. F'aktar dettall, l-aggravju ġie mfisser hekk:

»Illi *inoltre* s-sentenza tikkontjeni żbalji li huma esklużi mid-dokumenti disponibbli fil-proċess. Ta' min jissorva hawn il-fatt li fil-kors tal-proċess ġie mitluf u ġie rikostruwit u donnu jidher, almenu skond l-istess konvenut, li dik ir-rikostruzzjoni ma kinitx kompleta. Tant huwa hekk li a fol. 297 tal-proċess jingħad li qed jiġu eżibiti dokumenti MFLC '1' sa '21' imma d-dokumenti '20' u '21' ma jidhrux li qegħdin fil-proċess. A fol. 21 tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell jingħad li "minn Dok. MFLC 5 jirriżulta li dan sar fuq il-kont 01 185 5482 li kif osservat mill-perit komputista f'paragrafu 10.6 tar-rapport tiegħu ma jirriżultax li jiffirma parti mill-meritu ta' din il-kawża". Hawnhekk il-qorti qed tagħmel referenza għar-rapport tal-perit fol. 729 taħt paragrafu 10.6, però ukoll trid issir referenza għal fol. 728 taħt paragrafu 10.5 fejn jirriżulta għal liema *letter of credit* il-perit kien qed jirreferi (*letter of credit* 1/80/1544). Dan bir-rispett kollu lejn l-ewwel onorabbli qorti hija żbaljata [*recte*, dan ... huwa żbaljat] għaliex fil-fatt ir-riferenza kienet għall-istess kont u mhux għall-kont differenti u dan jirriżulta minn eżami miniżjus tal-atti tal-kawża. Dan huwa żball attribwibbli għall-fatt anke tat-trapass taż-żmien u tal-voluminosità tal-proċess. Kif jirriżulta minn fol. 809 tal-proċess il-kont numru 01 188 5482 ġie miftuħ fil-15 ta' Settembru 1980 fejn jirriżulta li l-ammont Lm24,950 (l-ekwivalenti ta' USD76,037.37), huwa l-ammont li l-bank (BoV) ħallas kontra l-istruzzjonijiet ta' FOPCOL¹, fejn iktar tard ħa nispegaw l-iżball tal-bank (BoV). Fol. 810, *bank statement* tal-kont 01 185 5482, fit-30 ta' Jannar 1982 kellu bilanċ ta' Lm39,779.692 li ġew trasferiti fuq kont numru ġdid 01 188 7457 (fol. 813), u l-*opening* bilanċ tat-30 ta' Jannar 1982 kien l-istess ammont ta' Lm39,779.692 u f'dan il-*bank statement* (fol. 813) fin-naħa t'isfel tal-paġna kien hemm in-numru tal-kont antik 01 185 5482 u fin-naħa ta' fuq tal-istess paġna kien in-numru tal-kont kurrenti ġdid 01 188 7457. Fit-12 ta' Frar 1982, il-*closing* bilanċ tal-*bank statement* (fol. 813) kien ammont ta' Lm5,397.549 li ġie trasferit minn dan il-kont għall-kont numru ġdid 01 188 7457 kif jirriżulta minn foll. 810, 812 u 813 tal-proċess. Dan il-bdil fin-numru tal-kont minn 01 185 5482 għal 01 188 7457 jirriżulta minn foll. 810, 812 u 813. Ukoll, l-añhar tibdil tal-kont jirriżulta anke minn foll. 759 u 758 tal-proċess fejn jidher li l-ammont ta' Lm6,283.941 ġie trasferit fil-kont numru ġdid 102-0160631-5. Għalhekk kienet bir-rispett kollu frott ta' żball l-eskluzjoni tal-aggravju tal-appellant u dan l-iżball jirriżulta bir-rispett minn eżami akkurat tad-dokumenti eżibiti.

»Ammont ta' flus imħallsa żejda minn BoV fuq *Irrevocable Documentary Credit*

»*Irrevocable Documentary Credit* 01/80/1544

¹ *Fenech Oil and Petroleum Company Limited*, is-soċjetà konvenuta.

»Foll. 728 u 729 tar-rapport tal-perit u foll. 810, 813 u 809 li għa tajna spjegazzjoni fuqhom iktar 'il fuq fejn spjegajna li kien hemm żball ġenwin tal-perit u tal-onorabbli qorti.

»F'fol. 676, hija *fullscap* [*recte, foolscap*] fejn ukoll hemm spjegazzjoni fuq din l-*irrevocable documentary credit* 01/80/1544.

»Fol.692, dok. MAF 44 hija ittra iddatata 30/07/1980 u li rċieva l-bank mingħand ix-*shipping agent* ta' *Texaco* li l-bank għadda lil *FOPCOL* numru ta' *invoices* bil-valur ta' USD71,826.21 li huma mmarkati dokk. MAF 33 sa Doc. MAF 43 (fol. 681 sa fol. 691).

»Ittra ddatata 30/08/1980 u mmarkata MAF 45 (fol. 693) fejn il-BoV qiegħed jgħid:

»“We have received documents for a value of US\$ 73,456-21 relating to the above captioned documentary credit. The advising bank has noted various discrepancies and would, therefore, ask you to call at this office and check the relative documents so that you will be in a position to advise us whether you accept them despite the irregularities.

»“Your urgent attention to this matter will be greatly appreciated so that we will be able to inform our principals accordingly.”

»*Telex* mingħand it-*Texaco* lil *FOPCOL* ddatata 1/9/1980 mmarkata Dok. MAF 32 (fol. 680) fejn *Texaco* qed jagħmlu referenza għal-*letter of credit* 01/80/1544 għal USD76,037.37 u qegħdin jgħidu li kellhom problema mad-dwana u ma bagħtux ix-*shipment* kollu. It-*Texaco* f'din l-ittra qed jgħidu ukoll li peress li ma bagħtux ix-*shipment* kollu “*therefore correct amount of the letter of credit should be KG 77,132.4 and USD 72826.21*”. Fi-istess ġurnata *FOPCOL* kitbet lill-BoV (Dok. MAF 31/fol. 679) fejn bagħtitlu kopja ta' din it-*telex* li rċiviet mingħand *Texaco*. Fit-2-9-1980 *FOPCOL* bagħtet *telex* lit-*Texaco* (Dok. MAF 30/fol. 678) b'risposta għat-*telex* mingħand it-*Texaco* (Dok. MAF 32/fol. 680) fejn avvżathom “*we accept the documents as presented by you despite its irregularities against payment of U.S. Doll. 72,824.56 and to approve Banca Nazionale del Lavoro at once*”. Fit-2/9/1980, *FOPCOL* kitbet lill-BoV (Dok. MAF/29/fol. 677) fejn qiegħda tgħid “*Please be advised that we accept documents as presented despite the irregularities against payment of USD72,824.56 only, and not USD76,037.37*”.

»*Irrevocable Documentary Credit* 79/2362

»F'fol. 297 ġew eżebiti 21 dokument (MFLC 1 – 21) rigward *din letter of credit*. Id-dokumenti MFLC20 u 21 ma nstabux fil-proċess. Dawn id-dokumenti li ma nstabux huma:

- »• id-dokument imsejjaħ *marked A* hija l-applikazzjoni għall-*irrevocable letter of credit* li kienet turi l-ammont ta' USD58,933,54 u l-kondizzjonijiet tal-kreditur; u
- »• id-dokument l-ieħor huwa l-apertura tal-kreditu mibgħuta lill *Banca Nazionale del Lavoro* ta' Ruma.

»F'fol 727, taħt paragrafu 10.3, huwa parti mir-rapport tal-perit fuq din l-*irrevocable documentary credit* 79/2362. Fol. 317 (Dok. MFLC 19) hija *telex* mingħand it-*Texaco* bl-ordni ta' *FOPCOL* fejn *Texaco* qed titlob lil *FOPCOL* biex tiftaħ l-*irrevocable documentary credit* 79/2362

favour it-*Texaco* għall-ammont totali ta' USD58,933.54 *through Banca Nazionale Del Lavoro Rome*.

»F'dokument immarkata 'A' hemm eżebit l-*opening letter of credit* favur it-*Texaco* għal-ammont USD58,933.54.

»*Fol. 316* hija *telex*, datata 18/12/79, minn *BoV* lill-bank tat-*Texaco – Banca Nazionale Del Lavoro Rome* – għall-ammont ta' USD 58,933.54 tal-ftuħ tal-*irrevocable documentary credit 79/2362* u l-kundizzjonijiet.

»*Fol. 313* (Dok. MFLC 16) hija *telex* iddatata 26/12/79 mibgħuta mill-*FOPCOL* lit-*Texaco*, fejn *FOPCOL* qiegħda tavża lit-*Texaco* li l-*irrevocable documentary credit 79/2362* infetħet f'17/12/79 għal USD58,933.54.

»*Fol. 312* (Dok. MFLC.15) hija ittra iddatata 12/02/1980, mibgħuta mill-*BoV* lil *FOPCOL*, fejn il-*BoV* qiegħed jikkonferma li l-ammont tal-*irrevocable documentary credit 79/2362* huwa USD58,934. Parti minn din l-ittra qiegħda ikkwotata hawn isfel:

»“We have received documents for value of US\$60,633-49 relating to the above captioned documentary credit. However the following discrepancies have been noted:

»“1) One set of bill of lading [recte, bills of lading] presented stale. Both bill of lading do not show notify party but show applicant as consignee that is not to order blank endorsed.

»“2) Insurance policies issued in Italian Lire instead of US Dollars.

»“Please advise us in writing, at your earliest convenience, whether you accept the relative documents despite the above irregularities.”

»*Fol. 311* (Dok. MFLC 14) hija ittra, iddatata 18/2/1980, bit-titolu “*Re: Letter of Credit 79/2362 for US Dollars 58,934* u mibgħuta minn *FOPCOL* lil *BoV* fejn *FOPCOL* qiegħda tgħid: “*please be advised that you are prohibited from paying any amount in excess of the amount stated in the above letter of credit 79/2362 for US Dollar 58,934*”.

»*Fol. 310* (Dok. MFLC 13) hija *telex* iddatata 26/2/1980 u mibgħuta minn *Texaco* lil *FOPCOL* fejn *Texaco* qiegħda tgħid li kien hemm diskrepanza (l-istess diskrepanza qiegħda imsemmija fl-ittra ddatata 12/02/1980, mibgħuta minn *BoV* lil *FOPCOL* (*fol. 312*)). F'din it-*telex* it-*Texaco* qiegħda tgħid ukoll li “*BoV has some reservations in full acceptance of documents and claims no action may be taken towards payment unless word of approval is received from you*”.

»*Fol. 307* (Dok. MFLC 10) hija *telex* minn *Texaco* lil *FOPCOL*, datata 7/3/1980, fejn it-*Texaco* qed javżaw lill *FOPCOL* li l-*Banca Nazionale del Lavoro* għadu ma rċivix konfirmazzjoni mingħand *BoV* fuq il-pagament tal-*irrevocable documentary credit 79/2362*.

»*Fol. 303* (Dok. MFLC 6) iddatata 25/3/1980, hija ittra mibgħuta minn *FOPCOL* lill *BoV* bit-titolu “*Ref. Letter of Credit N° 79/2362 for US dollar 58934-54 in favour of Texaco*”. Fl-ittra *FOPCOL* qiegħda tgħid: “*You are hereby authorized to release in favour of Texaco and to debit our account accordingly. Also, please inform Texaco by urgent telex no. 610431 of this payment*”.

»Fol. 304 (Dok. MFLC 7), datata 26/3/1980 hija *telex* mibgħuta minn *Texaco* lill *FOPCOL* fejn *Texaco* qiegħda tikkonferma li l-ammont tal-*irrevocable documentary credit 79/2362* huwa USD58933.54.

»Fol. 302 (Dok MFLC 5), datata 26/03/1980, hija *debit advice* mibgħuta minn *BoV* lill *FOPCOL* għall-ammont USD60,633.49 (Lm22,068.79) u dan l-ammont mhuwiex l-ammont tal-USD58,934.54 li huwa mniżżel fuq l-*irrevocable documentary credit 79/2362* u kif ukoll aċċetat mit-*Texaco* mid-diversi *telexes*, liema *telexes* *FOPCOL* kienu diġà għaddew lil *BoV*. Dan huwa azzjoni minn *BoV* li jmur kontra l-liġi.

»Fol. 301 (Dok MFLC 4) iddatata 29-4-1980, hija ittra mibgħuta minn *FOPCOL* lill *BoV* fejn *FOPCOL* qiegħda tikkontesta l-ammonti tad-*debit note* li rċiviet mingħand *BoV* għax *BoV* ħallset ammont lit-*Texaco* li kien iktar għoli: (i) mill-ammont li kien ġie awtorizzat minn *FOPCOL*; u mill-*irrevocable documentary credit 79/2362*. F'din l-ittra ukoll, *FOPCOL* talbet lill-*BoV* biex tagħtiha *credit note* għad-differenza tal-ammont li ma kienx awtorizzat.

»Fol. 299 (Dok MFLC 2), iddatata 9-5-1980, hija ittra mibgħuta minn *BoV* lil *FOPCOL* u ma din l-ittra kien hemm kopja ta' ittra Dok. MFLC 15 (Fol. 312) dattata 12/2/1980. Il-bank fl-ittra iddatata 9/5/1980 irrisponda li ma kienx ser jaċċetta l-pretensjoni tas-soċjetà.

»Dina l-posizzjoni hija waħda kompletament differenti minn dik li l-bank ħa lejn *Texaco* meta din ippretendiet fit-*telex* tagħha (fol. 310, document MFLC 13, dated 26/2/1980) (*such telex was forwarded to BoV by FOPCOL*) lill-*FOPCOL* li *BoV* "claims no action may be taken towards payments unless word of approval is received from *FOPCOL*". F'*telex* (fol. 304 Dok. MFLC 7, dated 26-03-1980) from *Texaco to FOPCOL* (which was also forwarded to *BoV*), *Texaco* attwalment qalet li l-ammont tal-*letter of credit* li kellu jithallas kien ta' USD58,933.54. U dan peress li l-*letter of credit* kienet ġiet miftuħa għall-ammont ta' USD58,934, ammont inqas minn USD60,633.49 (li huwa l-ammont *BoV* ħallas) u l-*BoV* għad iridu juru kif *FOPCOL* tat il-kunsens tagħha għall-ammont in eċċess; bir-rispett il-bank f'dan il-kuntest ġie li aġixxa frawdolentement. Dan huwa aktar evidenti meta wieħed jara l-ittra tal-*BoV* lill-*FOPCOL* a fol. 312 fejn huwa kkwottat l-ammont korrett u jingħad fl-istess:

»"We have received documents for value of US\$60,633-49 relating to the above captioned documentary credit. However the following discrepancies have been noted:

»"1) one set of bill of lading presented stale. Both bill of lading do not show notify party but show applicant as consignee that is not to order blank endorsed.

»"2) insurance policies issued in Italian Lire instead of US Dollars.

»"Please advise us in writing, at your earliest convenience, whether you accept the relative documents despite the above irregularities."

»L-ittra ta' *FOPCOL* (Dok. MFLC 1, fol. 298, dated 21-5-1980) b'risposta għall-bank (fol. 299, Dok. MFLC 2, dated 9-5-1980) fejn hemm l-argumenti kollha għaliex il-bank żbalja meta ħallas lil *Texaco* l-ammont ta' US\$60,633.49.

»*Another Irrevocable Documentary Credit*

»*Fol. 675 (Dok. MAF 27)* hija ittra minn *FOPCOL* lil *BoV* datata 22/12/1982 fejn qed javża lill-bank biex iħallas it-*texaco* Lm3,382.98 u mhux USD34,105.19.

»*Fol. 808* huwa *BoV bank statement* li jirriżulta fid-data ta' 27/12/82, il-bank ħallas lit-*Texaco* Lm14,251.620 li jiġu USD 34,105.19 u mhux USD3,382.98.

»*Fol. 728*, taħt paragrafu 10.4, huwa parti mir-rapport bil-kummenti tal-perit fuq din il-*letter of credit*.

»Huwa bir-rispett kollu għalhekk evidenti mid-dokumenti li l-ħlas u addebitar mill-bank sar ħażin u dan liż-żball ġie aċċettat bħala korrett mill-Qorti tal-Appell. Għalhekk bir-rispett jidher li s-sentenza tikkontjeni anke żball eskluż minn eżami akkurat tad-dokumenti eżibiti.«

23. L-argument ewlieni tal-konvenuti huwa li l-Qorti tal-Appell fis-sentenza attakkata żbaljat meta qagħdet għalkollox fuq il-konklużjoni tal-perit komputista għax il-perit komputista wasal għall-konklużjoni żbaljata meta qal li dan il-kont bankarju bin-numru 01 185 5482 ma jiffurmax parti mill-mertu ta' din il-kawża. Igħidu li l-entrati f'dan il-kont jolqtu l-każ tallum għax dan il-kont kien marbut mal-*overdraft account*. L-argument tal-konvenuti huwa għalhekk fis-sens li peress li l-bank ħallas aktar milli kien dovut fuq uħud mill-*letters of credit* u dan il-ħlas żejjed sar fuq il-kont 01 185 5482, id-differenza fil-ħlas ta' dawn il-*letters of credit* għandha tiġi komputata u mnaqqsa minn dak mitlub mill-bank fil-kawża tallum.

24. Dwar x'għandu jkun l-iżball li jrid l-art. 811(1) din il-qorti fis-sentenza tagħha mogħtija fis-26 ta' Marzu 2021 fl-ismijiet Josephine Camilleri et v. Joseph Camilleri qalet hekk:

»29. ... Il-liġi titkellem b'mod ċar dwar liema żball irid ikun biex iwassal ħalli sentenza tista' titħassar. Tali żball irid joħroġ mis-sentenza nnifisha u jkun jidher mill-atti jew mid-dokumenti tal-kawża u dan biss fil-każ li d-deċiżjoni tkun imsejsa fuq is-suppożizzjoni ta' xi fatt li l-verità tiegħu tkun eskluża għal kollox jew fuq is-supposizzjoni li l-fatt ma

jeżistix. F'kull każ, il-fatt ma jridx ikun punt kontestat li jkun ġie deċiż bis-sentenza;

»30. Illi, fuq kollox, l-iżball li għalih tirreferi din id-dispożizzjoni jrid ikun wieħed ta' fatt ... Għal dan il-għan, l-iżball ta' fatt li jagħti lok għar-ritrattazzjoni jrid ikun wieħed materjali, manifest u jirriżulta mill-atti nfushom, għaliex mhux imħolli li jitressqu provi biex jippruvaw tali żball. Minbarra dan, l-iżball ma jridx ikun relattiv għall-kriterji jew karattri li bihom il-fatt ikun ġie jew seta' ġie mifhum mill-ġudikant li ta s-sentenza li qiegħed jintalab it-tħassir tagħha, għaliex dan m'huwiex żball li joħroġ mill-atti imma fis-sewwa konvinciment insindakabbli tal-ġudikant;

»31. Illi, b'żieda ma' dan, l-iżball li jwassal għat-tħassir ta' sentenza u s-smiġħ mill-ġdid tal-kawża irid ikun iddetermina d-deċiżjoni tal-ġudikant fis-sens li kien il-fondament ewlieni tas-sentenza. B'dan il-mod, ingħad li ma hemmx lok għat-tħassir tas-sentenza jekk kemm-il darba din, għalkemm vizzjata minn żball ta' fatt manifest, tkun tista' tiġi mod ieħor imwieżna b'raġunijiet oħrajn indipendenti minn tali żball. Fuq kollox, ma tiġhalliex issir ritrattazzjoni fejn il-fatt żbaljat ikun punt li ġie ikkontestat u deċiż fis-sentenza attakkata.«

25. Fiċ-ċirkostanzi tal-każ tallum ma jistax jingħad illi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell tat-28 ta' Frar 2020 kienet imsejsa fuq "żball" fis-sens kif imfisser f'din is-silta.
26. Kien il-perit komputista maħtur mill-qorti tal-ewwel grad illi fir-relazzjoni peritali tiegħu kkonkluda li "t-transazzjonijiet [*recte*, entrati] kienu qed isiru fuq kont bankarju numru 01 185 5482, kont ieħor li l-konvenut *proprio et noe* kellu mal-bank u li jidher li ma jiffurmax parti mill-merti ta' din il-kawża"². Kemm il-qorti tal-ewwel grad³ kif ukoll il-Qorti tal-Appell qablu ma' din il-konklużjoni tal-perit komputista. Fis-sentenza attakkata l-Qorti tal-Appell qalet hekk:

»Kif osservat kemm mill-ewwel qorti, kif ukoll mill-perit komputista, il-bank attur ressaq il-pretensjonijiet tiegħu fuq il-kontijiet bankarji (a) 30201606011 (qabel 01 188 7465) kont li nfetaħ f'Jannar 1984 u (b) 102-360601-5 (qabel 01 188 7457), l-*overdraft account* konsegwenti għall-kuntratt notarili tas-6 ta' Diċembru 1978. Il-bank ippreżenta t-transazzjonijiet fuq dan il-kont li jibdew mill-1 ta' April 1982. L-addebitu

² Ara *fol.* 729 tal-proċess.

³ Ara paġni 8 u 9 tas-sentenza tal-ewwel qorti tas-16 ta' Settembru 2014.

li jilmentaw dwaru l-appellanti jmur lura għas-26 ta' Marzu 1980 u minn Dok. MFLC5 jirriżulta li dan sar fuq il-kont 01 185 5482, li, kif osservat mill-perit komputista f'paragrafu 10.6 tar-rapport tiegħu, ma jirriżultax li jiffirma parti mill-mertu ta' din il-kawża.

»Illi permezz ta' nota datata 2 ta' Settembru 2002, (fol. 802) il-konvenuti ressqu l-argumenti tagħhom il-għala ma jaqblux mar-rapport tal-perit komputista u rriżervaw id-dritt li jlaboraw dwar iċ-ċirkostanzi msemmija minnhom quddiem il-periti addizzjonali. F'paragrafu 6 tal-imsemmija nota jsostnu li addebitu dwar ħlas fuq il-*letter of credit*, fejn il-perit irrileva li sar fuq il-kont 01 185 5482, huma jsostnu li dan in-numru tal-kont huwa dak li precedentement kien jintuża sabiex jirreferi għall-*overdraft account* u kontestwalment jippreżentaw dokument bħala prova ta' dan. Iżda, kif osservat mill-ewwel qorti, meta jinħatru l-periti addizzjonali m'għandux jerga' jinfetaħ l-istadju tal-provi u fi kwalunkwe każ, l-istess konvenuti talbu li jithassar l-inkarigu tal-periti perizjuri ... ..«

27. Il-punt determinat mill-espert komputista – viz. jekk il-kont numru 01 185 5482 kienx marbut mal-*overdraft account* li dwaru saret il-kawża – għalhekk kien punt kontestat li dwaru ngħatat deċiżjoni mill-qorti tal-ewwel grad u minn din il-qorti. Il-kwistjoni quddiem din il-qorti issa ma hijiex jekk dik id-deċiżjoni kinitx tajba jew ħażina iżda jekk kinitx imsejsa fuq suppożizzjoni tal-eżistenza ta' fatt ineżistenti jew l-eskluzjoni ta' fatt li iżda jeżisti, sakemm iżda d-deċiżjoni ma kinitx fuq punt li ġie kkontestat u deċiż fis-sentenza attakkata. Ladarba, kif rajna, kien punt hekk kontestat u deċiż, ukoll jekk sar żball f'dik id-deċiżjoni dak l-iżball ma huwiex żball li jrid l-art. 811(/).
28. Barra minn hekk, għandu jingħad ukoll illi fir-relazzjoni tiegħu l-perit komputista qal li mir-rendikonti bankarji esebiti ma rnexxilux isib liema ammonti kien allegatament ħallas il-bank b'mod żbaljat⁴ u sallum il-konvenuti baqgħu ma wrewx fejn fl-atti u fid-dokumenti kellhom jinstabu dawn il-ħlasijiet. Il-konvenut għalhekk naqas milli jressaq provi ċari u konkreti biex jissostanzja din l-allegazzjoni

---

⁴

Ara fol. 729 tal-proċess.

tiegħu⁵ u ma jistax jingħad għalhekk li l-atti u d-dokumenti tal-kawża juru xi ħaġa inkonsistenti mad-deċiżjoni attakkata.

29. Ukoll, iċ-ċirkostanzi li tressqu mill-konvenuti fir-rikors ta' ritrattazzjoni lkoll tqiesu kemm mill-perit komputista kif ukoll mill-qorti tal-ewwel grad fis-sentenza appellata u minn din il-qorti fis-sentenza attakkata. Dawn il-fatti tqiesu safejn kienu rilevanti għall-għanijiet tal-azzjoni tal-bank attur u fid-dawl tal-eċċezzjonijiet u l-bosta sottomissjonijiet li ressqu l-konvenuti. Għal din ir-raġuni wkoll dak allegat mill-konvenuti ma jistax iwassal għat-tħassir tas-sentenza ladarba huwa punt kontestat li ġie deċiż fis-sentenza attakkata: l-“iżbalji ta' fatt” imputati mill-konvenuti lill-Qorti tal-Appell kienu fid-deċiżjoni dwar aggravji mressqa mill-istess konvenuti fir-rikors tal-appell u li għalhekk diġà tqiesu u ngħatat deċiżjoni dwarhom, mhux biss minn din il-qorti iżda wkoll mill-qorti tal-ewwel grad u mill-perit komputista. Għal din ir-raġuni wkoll l-aggravju taħt l-art. 811(l) ma għandux jintlaqa'.
30. L-aħħar argument li jressqu l-konvenuti taħt l-art. 811(l) huwa fis-sens li s-sentenza attakkata għandha tithassar għax “fil-kors tal-proċeduri l-proċess ġie mitluf u ġie rikostruwit u donnu jidher, almenu skond l-istess konvent, li dik ir-rikostruzzjoni ma kinitx kompleta. Tant huwa hekk li *a fol.* 297 tal-proċess jingħad li qed jiġu eżibiti dokumenti MFLC '1' sa '21' imma d-dokumenti '20' u '21' ma jidhrux li qegħdin fil-proċess”.

---

⁵ Ara wkoll paġni 8 u 9 tas-sentenza tas-16 ta' Settembru 2014 tal-qorti tal-ewwel grad u paġni 20 sa 26 tas-sentenza tal-Qorti tal-Appell tat-28 ta' Frar 2020.

31. Fil-fehma ta' din il-qorti, il-fatt biss li r-rikostruzzjoni ma kinitx kompleta ma jwassalx, neċessarjament, għal żball ta' fatt għall-għanijiet tal-art. 811(/). Likienu ntwera illi d-dokumenti neqsin mill-proċess wasslu lill-Qorti tal-Appell għal deċiżjoni differenti minn dik li waslet għaliha fis-sentenza attakkata, seta' jingħad li kien hemm żball ta' fatt peress li r-rikostruzzjoni ma kinitx sħiħa. Madanakollu, fir-rikors ta' ritrattazzjoni l-konvenuti bl-ebda mod ma fissru l-iżball ta' fatt li allegatament għamlet il-qorti bħala konsegwenza tan-nuqqas ta' komplettezza tal-proċess.
32. Għal dawn ir-raġunijiet, it-talba għat-tħassir tas-sentenza attakkata u għas-smiġħ mill-ġdid tal-appell ma tistax tintlaqa'.
33. Il-qorti għalhekk tiċċhad ir-rikors tal-konvenuti għat-tħassar tas-sentenza tat-28 ta' Frar 2020, u konsegwentement tiċċhad ukoll it-talba għas-smiġħ mill-ġdid tal-appell.
34. L-ispejjeż ta' dan l-episodju jħallsuhom il-konvenuti.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Robert G. Mangion
Imħallef

Deputat Reġistratur
da